

www.e-rara.ch

**Theologia polemica in qua doctrinae catholicorum doctorum asseruntur
ac defenduntur et errores haereticorum hujus temporis proponuntur ac
refelluntur**

Burghaber, Adam

Friburgi Helvetiorum, M.DC.LXXVIII. [1678]

Bibliothèque cantonale et universitaire Fribourg

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-142361>

Ingressus.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

INGRESSUS

DE CAUSA SCRIBENDI. DE OBJECTO. ET DE
Partitione hujus Operis Polemici.

I. (30)

CTUM agere forsan alicui videor; dum tot tantisque libris, qui de rebus Fidei inter Catholicos atque heterodoxos controversis agunt, unum addere molior; quis enim ex omnibus fidei articulis vel unus est, qui à pluribus ac doctissimis viris contra quosvis hæreticorum insultus non est clarissime in lucem datus, fortissime propugnatus, & auctoritatis ac rationis momentis firmissime roboratus? Non negaverim; ita videri posse.

Causa scribendi hoc opus.

II. Nilominus post omnes libros de rebus Fidei controversis hæctenus impressos unus maxime in Germania desideratur, qui solus id præstet, in quo cuncti alij desideria non expleant. Nam plerique omnes libri, qui hæctenus in lucem prodierunt, vel particularis tantum sunt de una sola aut paucis materijs tractantes: vel si de omnibus rebus controversis agunt, nimis prolixi sunt, ac mole sua & emptu & lectu difficiles. Methodus in plerisque etiam talis cernitur, ut Lector doctrinam catholicam, quæ imprimis attendi debet, non clarè perscipiat, sed inter ipsas hæreses inspersam eruere debeat, prius falsâ hæreticorum doctrinâ, quàm ipsâ Catholicorum veritate imbutus. Sunt quoque, qui sola Sacræ Scripturæ effata proferant, aut mera Conciliorum ac Patrum testimonia allegent, & tam ex istis, quàm illis cumulum struant, ac chartas impleant, relictis cæteris; quæ ad doctrinas Catholicorum declarandas, & errores Sectariorum refellendos plurimum faciunt. Demum plerique omnes veteribus fere hæreticorum erroribus se impediunt refutandis: nec ad recentia Sectariorum effugia, & ad excogitata de novo errorum suorum fulcimenta se extendunt, cum hisce priores tempore extiterint, quæ tamen nec pauca sunt, nec talia, ut absque illis everfis Catholica veritas manifestè appareat hæreseos triumphatrix.

III. Propter hæc aliâque P. Laurentius Forer (vir è Societate nostra primis in Germanica hæresum Domitoribus haud immeritò annumerandus) inter innumeros controversiarum libros unum optari posse sapienter advertit; qui scilicet materias omnes hoc tempore controversas cum suis quasque fundamentis gratâ brevitate ac claritate complecteretur. Atque ad hunc talem conscribendum ipse jam se accinxerat, sed mors calamum ei cum vita eripuit, & ad cœlestia æternaque præmia pro maximis suis laboribus & meritis prope, Octogenarium evocavit. Ne autem pro-

positum tam laudabile atque Ecclesiæ Catholicæ tam utile in tumulum cum illo inferretur, id mihi sumpsit executioni mandandum, postquam ejusdem P. Laurentij nutu à Superioribus è Scholastica Theologia ad Polemicam fui translatus, & ad docendas Controversias Fidei tum Monachij in Germania, tum in Italia Romæ applicatus, tibi in præsentis libro elaborando huic mihi scopum præfixi.

Methodus.

IV. Imprimis statui omnes omnino materijs Theologiæ Polemicæ uno libro complecti, qui tamen mole suâ mediocrem Tomum non excederet; etenim viâ magis compendiariâ articuli fidei omnes, qui hodie in controversiam trahuntur, obscurè quidem indicari, non autem dilucidè explanari possunt.

V. Tum Methodum selegi, ut opinor, commodissimam; nempe singulas controversias in duas partes dividendo; in quarum priore doctrinæ Catholicorum: in posteriore hæreticorum errores proponantur, & hi ex illis refutentur. Sic fiet, ut Lector utriusque Partis fundamenta probe percipiat, & prius veritates Catholicorum rite apprehendat, quàm hæreticorum erroribus phantasiâ impleat, quæ tenacitate suâ frequenter multum negotij facessit. Nomine autem doctrinæ Catholicæ non eam sempervolo intelligi, cujus oppositum error habetur in Fide: sed frequentè illam duntaxat, quæ à Catholicis doctoribus cõmuniõ & verior censetur, & asseritur.

VI. Deinde maximam moderatiõnem habui tam in probandis, quàm refutandis rebus, ut non nisi selecta, certa, atque indubitata testimonia Sac. Scripturæ, Conciliorum, ac Patrum adducerem, & graviora solùm rationum momenta adungerem, ut ita intra gratam brevitate ac soliditate me continerem; si tamen Lector abundantiorẽ subinde doctrinam cuperet; ne illius desiderio deessem, plerumque ad finem Authorem nominavi, qui copiosius de eadem materia tractans videri possit.

VII. Postea pro Doctrinis Catholicis eos præferam Authores post Sac. Script. Concil. & Patres allegavi, qui facilius & maxime in Germania haberi possunt v. g. D. Thomam Aquinatem, Franciscum Suarezium, Gabrielem Vasquezium, Gregorium Valentiam, Adamum Tannerum, Martinum Espãzãm, Cornelium à Lapide, Jacobum Tirinum, Cardinalem Robertum Bellarminum, Martinum Becanum, Ill. mos & Rev. mos Adrianum & Petrum de Wallenburch, Jacobum Kellerum, Laurentium Forerum, Card. Bõsonium in Hist. Eccles.

Eccles. Etſi præter iſtos plurium aliorum doctiſſimis libris uſus fuerim. Errores autem hæreticorum eorūmq̃ue explicaciones ac probationes ſumpſi præcipuè ex Ioanne Gerhards Doct. Ieneniſi de doctrina Evangelica Confessionis Auguſtina. Guilielmo Ameſio Calviniano Theologiæ apud Friſios Profefſore contra Card. Bellarminum, quem ſcurriliter medio digito in titulo libri intendens vocat Enevatum. Menone Hanneken Superintendentente Lubecenſi, cujus Irenicū Catholicō-Evangelicum in vernacula lingua ante paucos annos per alium librum Monachij impreſſum refutavi. Petro Molinæo Profefſore Sedanenſi, & Jacobo Hailbrunner; quorum ille Calviniſta Librum de Papatu novo: iſte verò Lutheranus de eodem Papatu non-catholico ſcripſit. Atque ex alijs, qui recentiſſimè vel univerſim de omnibus articulis hodie controverſis: Vel particulatim de certis ſolū materijs tractârunt, quorum poſteriorum particulares tractatus permultos in præſenti adhibui.

VIII. Denique ex omnibus, quæ apud Advreſarios legi ac reperi, nihil prorsus relatu dignum diſſimulavi, ſed omnia argumenta, quibus ſuos falciunt errores, fideliter propoſui, apertè reſpondi, ac validè rejeci, ita ut quilibet æquus rerum arbiter, & ſuæ cupidus æternæ ſalutis luculenter tam Catholicarum doctrinarum veritatem, quàm errorum hæreticorum falſitatem perſpicere poſſit. Solū à mendacijs, criminationibus, calumnijs, & quibuſcunq̃ue injurijs (quibus Sectariorum libri ſcatent, uti expreſſè & velut digito nonnunquam oſtendo) me abſtinui, ut vel ex ſolo modeſto, Chriſtiano, ac Religioſo ſcribendi modo Veritas Catholica eluceſcat, quæ ad ſui agnitionem & acceptationem mendacibus verborum phaleris veſtiri non indiget, ſolo ſuæ puritatis candore longè pulcherrima & amabiliſſima. Hæc de ratione ſcribendi huius Theologiæ Polemicæ; ex quibus ſatis liquere arbitror, me illam moliendo actum non agere.

Objectum Operis huius Polemici.

IX. Objectū huius libri ſeu Theologiæ Polemicæ eſt Sancta Romano-Catholica Fides contra hæreticos aſſerenda, defendenda, ſtabilienda. Nam *huic Scientiæ*, inquit S. Auguſtinus lib. 14. de Trinitate c. 1. *tribuitur id, quo Fides ſaluberrima gignitur, nutritur, defenditur roboratur.* Unde facile, Neceſſitas, & Præſtantia ejuſdem Theologiæ Polemicæ apparet. Quid enim iſtâ utiliſſimè ad venenū hæreſum & lethiferos Sectariorum errores evitandos, ſanâmq̃ue doctrinâ retinendam? Qui de eadem magis neceſſarium ad ſacram Chriſti Fidem, unicam Salutis æternæ viam, concipiendam, fovendam, conſervandam, propagandam, &c? Tolle Theologiam Polemicam, mox malæ beſtiæ, hæreſes, inquam, Fidem diſcerpent. Quid demum præſtantius, quàm pro DEI optimi maximi majeſtate & gloria, pro Sanctorum cultu & honore, pro Animarum Humanarum ſalute & æterna felicitate, pro Sacrorum omnium ſublimitate & æſtimatione ſtare, pugnare triumphare? quod feliciffimè & inviſiffimè præſtat Theologia Polemica.

Cum igitur hæc ita ſe habeant, aliquid prius de ipſa ſacra Fide præmitti oportet, ne huius Nomen, Eſſentiam, Objectum, ac Proprietates ſilentio prætereamus, cujus ſolius cauſâ cætera omnia adeo laborioſè fuerunt pertractata. Itaque

Nomen & Eſſentia Fidei,

X. Nomen Fidei, etſi varias habeat ſignificationes, præcipua tamè videtur eſſe, quâ ſumitur pro credulitate ſive aſſenſu fundato in teſtimonio dicentis; quia acceptio iſta valde uſitata eſt non tantum apud Latinos, quibus fidem habere, adhibere, & tribuere dicenti idem eſt, quod credere, ſed etiam in ſcriptura & Patribus; quidquid ex hæreticis nonnulli contradicant cum Melancthone *in locis Communibus.* Cicero lib. 2. de divin. *inſanorum Viſis*, ait, *fides non eſt adhibenda.* S. Auguſtin. lib. de Spirit. lit. c. 31. *Aliter*, inquit, *dicimus, non mihi habuit fidem, aliter, non mihi ſervavit fidem; Nam illud eſt, non credidit, quod dixi: iſtud, non fecit, quod dixit.* Atque in hac principali ſignificatione Fides à D. Paulo ad Heb. 11. v. 1. dicitur: *Subſtantia rerum ſperandarum: argumentum non apparentium.* Quod dictum Paulinum, etſi non ſit definitio exacta, eſt tamen commoda, cum in poſtiori ſaltem ſui parte omnia eſſentialia involuat, & hunc contineat ſenſum: *Fides eſt aſſenſus certus & inſallibilis, quo aſſentimur rebus non apparentibus; ſupple propter auctoritatem DEI obſcurè revelantis, ut rectè Suarez Tom. de Fide, & communiter alij Theologi. Hæc Fidei Eſſentia & Natura ex objecto ejuſdem clareſcit. Itaque.*

Objectum Fidei.

XI. Objectum Fidei divinæ Materiale ex communi Authorum eſt id omne, quod propter Veracitatem & Revelationem Dei creditur, a deoque Ens tam Naturale quàm Supernaturale, tam negativum, quàm poſitivum, tam obſcurum, quàm aliunde clarè cognitum; hæc quippe omnia fide divinâ ob dictam Veracitatem & Revelationem DEI obſcuram creduntur, de quorum proinde veritate, ut ſubſtantiali Teſtimonio dubitari neutiquâ poteſt, cum Deus nulla Potentiâ vel per ſe, vel per alium fallere aut mentiri queat. Nam *non eſt DEUS quaſi homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur.* Num. 23. v. 19. *Eſt autem DEUS verax, omnis autem homo mendax* Rom. 3. v. 4. In quibus locis non præciſè agitur de actuali commiſſione mendacij, ſed de poteſtate quoque mentiendi; quia DEUS totus diverſus eſt ab homine, & quidem per ea, quæ cuique illorum peculiariter ac propria ſunt. Atqui Soli DEO proprium eſt ac peculiare, non poſſe mentiri; etenim actu & re ipſâ non mentiri commune fuit alijs. Quo ſenſu hunc locum explicat S. Ambroſius *Lib. 6. epiſt. 37.* In prædictis etiam locis non tantum agitur de veracitate DEI per ſeipſum, ſed etiam per alium, ut ex communi aliorum docet Suarez *Tom. cit. de Fide D. 3. Sect. 5. num. 12.* quia agunt de locutione, quâ DEUS locutus eſt per os Sanctorum. per Prophetas ſcil. Apoſtolos, & Angelos tanquam ſuos Miniſtros & Vicarios.

XII. Objectum Formale Fidei divinæ adæquatam eſt Deus ſummè Verax ac Revelans. Ita S. Thomas *22. Q. 1. art. 1. & Q. 5. art. 3.* Albertus, Bonaventura, Valentia, Suarez, Tanner, Gammacheus, Mendoza, Arriaga, Oviedo, Eſparza de Fide *Q. 16. & 17.* & cæteri Theologi communiter. Haber doctrina hæc duas partes. Prima harum (DEUM ſcil. eſſe veracem, & ſic objectum formale fidei) ut ritè intelligatur, advertendum, per DEUM ſummè veracem, ſeu quod idem eſt, per primam Veritatem tanquam Motivum Fidei intelligi

teligi duplicem perfectionem DEI; unam ex parte intellectus, per quam DEUS habet, non posse falli in cognitione objecti: alteram ex parte voluntatis, per quam DEUS habet, non velle, nec posse mentiri; totum enim hoc in DEO summè verari includitur, & quovis deficiente nutaret fides nostra; ut bene notant Suarez D. 3. S. 4. n. 7. & alij Theologi.

Probatur jam eadem pars 1. ex Sac. Script. 1. Ioan. 5. v. 10. *Qui non credit Filio, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium, quod testificatus est DEUS de Filio suo.* Ergo credimus propter veracitatem DEI; huic enim opponitur mendacij capacitas; quam DEO non credendo impingimus. Prob. 2. ex Patribus, quorum plura testimonia congerunt Valentia de Fide. Q. 1. pun. 1. & 4. atque alij citati. Sufficiat nobis D. Dionysius, qui cap. 7. de div. Nom. ait: *Fides est circa simplicem & semper existentem veritatem.* Parb. 3. ratione. Quia ille, qui DEO aliquid revelanti non crederet, injuriam ei faceret, idque non aliâ ratione, quàm, quod sic ostenderet, se in eo non agnoscere sumam veracitatem, ob quam moveri debeat, ut ipsi testificanti firmiter credat. Ergo ratio movens ad credendum erit Veritas DEI testificantis.

XIII. Secunda pars ejusdem doctrinæ (nempe DEUM revelantem esse & pertinere ad objectum itidem Prob. 1. ex Sacra Script. quæ aliquoties significat, mysteria fidei esse credenda propter hanc causam, quia *DEUS ea revelavit, enarravit, testatus est,* ut Matth. 16. v. 17. Ioan. 1. v. 18. 1. Ioan. 5. v. 6. 1. Theosal. 2. v. 13. &c. Prob. 2. Autoritate Patrum, quorum testimonia habentur passim apud Doctores, & omnia expresse assensum Fidei in Revelationem & testimonium DEI reducunt. Prob. 3. ratione. Quia Autoritas DEI nudè spectata non potest esse ratio assentiendi per fidem, nisi interveniat testimonium aliquod, mediante quo illa Autoritas suo modo informat objectum materiale Fidei. Ergo Revelatio pertinet ad Objectum Formale, & quidem secundum omnem suam rationem, hoc est, tam Interna seu Activa, quàm Externa seu Passiva. Prior est conceptus seu cognitio mentis divinæ de re aliqua ad credendum nobis exhibenda. Posterior sunt mediâ qualiâcunque, quibus DEUS suum illum conceptum nobis significat; etenim Sac. Scriptura ait, nos credere propter testimonium, enarrationem, verbum seu Revelationem DEI &c. quibus vocibus clarum videtur, quod utramque revelationem complectatur; passivam, quia loquitur de Revelatione, quâ mysteria Fidei innotuerunt: activam, quia loquitur de revelatione, prout hæc est verè locutio DEI; illa autem passiva revelatio non potest esse verè locutio, nisi prout huic activæ, quam exprimit, substat.

Notitia prævia ad assensum fidei. Et Pia Affectio.

XIV. **A**ntequam aliquis fide divinâ credat aliquid objectum, cognoscere debet, illud esse tale, ut prudenter possit, & debeat credi omnino firmissime, & certissime, & super omnia. Nam ut docet S. Thomas 22. Q. 1. art. 4. ad 2. *Non crederet quis, nisi videret, ea esse credenda vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid hujusmodi.* Ubi S. Doctor ad Fidei assensum prærequirit videre (hoc est, evidenter cognoscere) credibilitatem mysteriorum; ut eam interpretantur Cajetanus & alij

Theologi communiter, & conformiter S. Scripturæ Ioan. 15. v. 22. Ubi Christus de ijs, qui non credebant, ait: *nunc autem excusationem non habent;* scil. postquam fides in verum Messiam ex motivis exhibitis evidenter illis apparuit credibilis, & tamen non crediderunt. Unde colligitur, non credentibus locum esse excusationi, quamdiu evidentiâ illa non habetur: & consequenter prærequiri ad assensum Fidei eliciendum evidentiâ credibilitatis, ita ut intellectus judicet, oppositum hic & nunc prudenter, & secundum certam rationem esse prorsus incredibile; *qui enim cito credit, levis est corde.* Ecclesiastici 19. vers. 4.

XV. Mysteria Fidei nostræ Catholicæ esse evidenter credibilia, communis habet & indubitata Doctorum Sententia; idque conformiter Sac. Scripturæ Psal. 92. v. 5. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* Unde Matth. 5. v. 15. comparatur Ecclesia Civitati supra montem posita, quæ abscondi non potest. Accedit ratio. Quia si Mysteria fidei nostræ habent argumenta, quibus ostendi possunt, esse digna creditu, & credi debere, à quovis prudente, sunt evidenter credibilia. Atqui habent hujusmodi desumpta à Persona Christi Authoris sui: ab integritate & fecunditate Doctrinæ: à Sanctificatione Sectatorum Fidei nostræ Catholicæ: ex Miraculis tot & tantis omnibus retrò sæculis in confirmationem Fidei nostræ perpetratis: à modo, quo fuit Fides nostra propagata: ex constantia Martyrum prope innumeros: ab excellentia & conditione eorum, qui nostræ Religionis fuerunt: ex vaticinijs & prophetijs; denique ex varijs capitibus contra Lutheranam, Calvinianam, & alias hujus temporis sectas. Ergo &c.

XVI. Præter motiva autem extrinsecâ, de quibus diximus, & fusè ab alijs explicatur, ad suadendam ac capeendam prudenter fidem ab Instituto propositam necessarium insuper est Lumen fidei, intelligendo per hoc specialem aliquam mentis illuminationem à Deo immissam, quâ illa vel compleantur, vel cognoscantur habere hic & nunc proposita vim faciendi mysteria Fidei evidenter credibilia. Ita communis doctrina Theologorum itidem conformiter Sacræ Scripturæ, Concilij ac Patribus, è quibus pulcherrimè S. Augustinus lib. 15. de Civitate cap. 6. *Esi Deus ipse, inquit, Utens creaturâ tibi subditâ in aliqua specie humana sensus alloquatur humanos: nec interiore gratiâ mentem regat, atque agat, nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis.*

XVII. Ad prædictam evidentiâ credibilitatis duplex sequitur ejusdem Iudicium. Remotum unum ac merè speculativum dictans, objectum propositum apparere evidenter credibile: Proximum alterum ac penitus practicum dictans, objectum hic & nunc esse credendum, atque obligationem ad hoc adesse. Ita communiter Doctores; quia utriusque actus est diversum objectum; Prius enim iudicium versatur circa credibilitatem objecti, & videtur absolutè naturale; quia non apparet, cur iudicium, quo aliquid dignum creditu censetur, debeat esse supernaturale: Posterius verò versatur circa ipsum actum fidei, ejusque honestatem ut ponendam; Unde secundum substantiam suam est supernaturale, ut ex Concilij & Patribus fusè ostendunt Scholastici. Ratio breviter sumitur ex eo, quod universim ad omnem volitionem supernaturalem prærequiratur cognitio proportionata, & ejusdem ordinis. Cur ergo non

non etiam ad volitionem credendi supernaturalis.

XVIII. Nondum ponitur Actus fidei etiam posito credibilitatis iudicio (quod notitia prævia dicitur, & ab hæreticis etiam admittitur) priusquam interveniat pia voluntatis motio, quæ procedit à speciali quodam habitu in voluntate seu virtute infusa, quam *Piam Affectionem* vocare communiter Theologi solent. Itaque intellectus pendet à voluntate per actualem & positivum affectum imperante assensum fidei, à quo affectu Fides denominatur voluntaria & libera. Ita cum D. Thoma 22. Q. 1. cit. art. 4. Et Q. 2. art. 12. & alibi omnes Theologi. Prob. 1. ex Script. in qua passim supponitur, Fidem esse liberam, quod absque voluntatis interveniente motu esse non potest. Rom. 10. v. 10. *Corde creditur ad justitiam*; Ubi nomine cordis intelligi voluntatem, notat D. Thomas ibi. Prob. 2. ex Concilijs, ex quibus Arausicanum 11. can. 5. dicit: *Initium fidei esse ipsum voluntatis affectum, eumque inesse nobis per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad Fidem*. Ubi Fides & infidelitas radicaliter ponuntur in voluntate. Prob. 3. ex Patribus, quos fusè adducunt Suarez, Valentia, Tanner & Scholastici passim. Sufficiat nobis S. Ambrosius, qui in illa verba S. Pauli ad Rom. 4. v. 4. *Ei autem, qui operatur, &c.* Sic scribit: *Aut credere aut non credere, voluntatis est; neque enim cogi potest ad id, quod manifestum non est*. Prob. 4. Ratione desumpta ex natura ipsius intellectus. Nam actus Fidei est assensus obscurus & certus excludens omnem formidinem. Intellectus autem de se vi motivorum non determinatur sufficienter ad excludendam omnem formidinem. Ergo indiget ad hoc determinatione voluntatis, à qua licet veritas objecti non ponatur, nec augeatur, non tamen idcirco intellectus tantum remote movetur ab illa, hoc est, tantum applicatur ad consideranda motiva ad credendum inducentia; siquidem actus fidei proximè, postquam jam applicata sunt motiva, per actum voluntatis positivum imperatur.

Proprietates Fidei.

XIX. **E**X his, quæ hætenus de Objecto Formali, & Natura Fidei diximus, jam apparent quædam præcipuæ quasi Proprietates Fidei; nempe Libertas, Supernaturalitas, Certitudo, Necessitas &c. Libertas ex recens dictis constat, & omissis pluribus & manifestis testimonijs Sac. Scripturæ ac Patrum, quæ videri possunt apud Suarez de Fide. Disputat. & Sect. 6. quisquæ experienciâ clarâ conijcit; eâ se libertate inducere actum Fidei, aut hujus suspensionem, ut luber, quâ inducit applicationem intellectus ad considerandum vel hæc, vel illa objecta; quâ experientia nixus D. Augustinus cap. 2. de Prædest. Sanctor. cetera, inquit, *potest homo nolens; credere autem non nisi volens*. Quare quando assensus elicitur, aut vi voluntatis necessariæ, aut etiam liberæ, non tamen cum plena deliberatione, non est verè & propriè Actus Supernaturalis Fidei, de qua Sacra Scriptura & Patres loquuntur.

XX. Supernaturalitas Fidei quoad Substantiam probari solet ex pluribus Scripturæ locis, ubi Fides vocatur donum DEI, & quod sine dono non simus sufficientes ad credendum, ut oportet, qui textus syncerè ponderati suadent supernatu-

ralitatem quoad substantiam; etenim dicitur Fides esse donum, quo nos Pater cœlestis ad se trahit & sine quo nemo venit ad DEUM, nec illi placere potest. Ioan. 6. v. 66. *Nemo potest venire ad me, nisi si fuerit datum à Patre meo*. Et ibi, v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Hebræ. 11. v. 6. *Sine fide impossibile est, placere Deo*. Unde colligitur, hoc donum dari tanquam medium maxime & primariò necessarium atque ordinans ad vitæ æternæ consecutionem, in quo Scholastici ponunt Supernaturalitatem quoad substantiam. Adhæc ad statum supernaturalem & Filij Adoptivi non solum pertinet, posse supernaturaliter operari per voluntatem, sed etiam per intellectum eliciendo operationes proprias Filij Dei, & quæ sint fructus participationis Naturæ divinæ, adeoque radice in Gratia sanctificante. Ergo supernaturales sunt quoad substantiam non minus, quàm Visio Beata, quæ succedit Fidei.

XXI. Certitudo Fidei communiter duplex assignatur. Una propria, intrinseca, & essentialis, quæ in eo consistit, ac talis est naturæ, ut ei repugnet omnino falsitas etiam metaphysicè loquendo. Altera formalis & adhæsiva, quæ consistit non tam in connexionione ipsius actus cum objecto, quàm in firma adhæsione intellectus erga illud objectum. Assensus Fidei certitudine propriâ & intrinseca superat omnes alios actus naturales & evidentes, ut communiter tenent Scholastici. Prob. 1. ex Scriptura, quæ semper cum emphasi loquitur de certitudine fidei 2. Pet. 1. v. 19. *Habemus firmiorem propheticum sermonem*. 2. ex PP. quos copiosè allegat Suarez D. 6. sect. 5. Sufficiat hic S. Augustinus, qui lib. 7. Confess. c. 10. *Facilius, inquit, dubitarem, me vivere, quàm esse veritatem, quam audiavi in corde*. 3. Ratione; quia actus fidei propter suam perfectionem, quam habet, ex natura sua petit, ne ullo modo producat, nisi objectum ita existat, ut exprimit. Et de hac certitudine intelligendi sunt Authores, quando Fidem vel comparant Visioni Beatificæ, vel supra omnem certitudinem naturalem extollunt. Nam Certitudo adhæsiva non requiritur in credente major, quàm in alijs sit adhæsio alia, quæ non est ex fide. Sæpe enim hæretici & alij Philosophi adhærent suis erroribus aut veritatibus evidenter cognitis tam firmiter, quàm adhæreant Fideles rebus fidei; & in ipso Fideli contingere potest, ut invincibiliter seductus circa mysterium fidei tam certò adhæreat errori, quàm veritati; quamvis secundum rectam rationem, & debitam æstimationem Fides Catholica etiam certitudine adhæsivâ seu subjecti firmior esse deberet, quàm fides humana; quippe æquum est, ut ille firmius credat, qui certius habet credendi motivum.

XXII. Necessitas Fidei universim permagna est. Nam omnes ratione Utentes, cujuscunque sint Gentis, Sectæ, Conditionis, Loci, Temporis fidem necessariò habere debent ad Gratiâ & Gloriam adipiscendam. Sic enim divina oracula se habent Heb. 11. v. 6. *Sine fide autem impossibile est, placere Deo. Credere enim oportet, accedentem ad DEUM, quia est, & inquirentibus se remunerari sit*. Marci 16. v. 16. *qui verò non crediderit, condemnabitur*. Sac. Scripturæ consentiunt Patres, è quibus D. Gregorius 2. Moral. c. 33. *Nisi Fides, inquit, prima in corde nostro gignitur, reliqua quæque esse bona (bonitate ad Iustificationem & meritum vitæ æternæ requisita)*

non possunt, etiamsi bona videantur. Porro necessarium ad salutem duobus modis aliquid dici potest, scilicet necessitate Medij & Præcepti.

XXIII. Priori modo sive Necessitate Medij dicitur necessarium id, sine quo aliquis reipsa non potest justificari & salvari secundum ordinariam DEI legem; tametsi quis invincibiliter, adeoque inculpabiliter ignoret, illud esse necessarium. Sic semper in omni statu Naturæ lapsæ necessarium fuit explicitè credere, DEUM esse, ac Remuneratorem esse, seu habere providentiam eum in hac, tum in altera vita. Nam cum Apostolus ad Heb. 11. cit. dixisset, *sine fide impossibile esse, placere DEO*, id est, necessariò credendum aliquid esse ad Justitiam, Dei que Amicitiam, & consequenter ad salutem obtinendam, determinare volens, quid necessariò sic esset credendum, statim subjunxit eod. vers. 6. *credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia Est, & inquirentibus se Remerator sit.* Ratio hujus est; quia illud necessariò necessitate Medij est credendum, sine quo etiam invincibiliter ignorato nemo aditus justitiam & salutem consequi potest. Sed talis est explicata Fides duorum illorum articulorum. Ergo, &c. Major constat. Min. Probatur. Quia sine tali cognitione & fide non habemus notitiam ultimi finis nostri; Consequenter non possumus ullum actum supernaturalem circa illum elicere, multò minùs actum charitatis, sine quo tamen nullus aditus saltem extra Sacramenta potest primam gratiam aut salutem consequi.

XXIV. Posteriori modo sive Necessitate Præcepti necessarium esse dicitur id, quod ex vi præcepti ad salutis consecutionem vel faciendum vel exequendum est, tunc Scil. quando adest facultas & occasio. Sic omnes Christiani tenentur credere explicitè omnes articulos, qui in vulgato Apostolorum symbolo continentur saltem quoad substantiam, ut constat ex varijs Concilij & catechesi Pij V. ubi dicitur in principio, omnes scire & credere oportere ea, quæ Apostoli certis articulis comprehenderunt. Nam isti in diversas orbis partes discessuri composuerunt hoc symbolum, ut id juxta Christi præceptum docerent omnem creaturam, hoc est, omnes homines rationis capaces, antequam baptizarentur; sicuti piè semper & indubitatè post Sanctos Patres Clementem L. 7. Constit. Apostol. cap. 4. Irenæum lib. 1. contra hæres. c. 2. & lib. 3. c. 4. Epiphanium hæref. 68. Leonem serm. 11. de Passione. Et Epist. 8. 13. & 25. Chrysoft. hom. 12. de Symbolo. Ambros. L. 1. de Spiritu Sancto. Epistol. 81. & serm. 38. Maximum hom. de tradit. Symboli, & alios tenuerunt S. Thomas 22. Q. 1. art. 9. & omnes Scholastici ac Catholici. Ergo omnes homines tenentur discere; alioquin frustra Apostoli obligarentur, id ita amplè & universim docere.

XXV. Præter explicitam fidem Symboli Apostolici omnes quoque in Lege Evangelica tenentur scire ea, quæ & communiter Christianis omnibus, & cuique juxta statum suum necessaria sunt ad rectè vivendum, ut docent omnes Catholici, habeturque ex perpetuo Usu Ecclesiæ, quæ hanc notitiam à singulis ante atque etiam post baptismum exigit, & planè status ac professio Christiana requirit. Imprimis igitur omnes adulti sic scire debent substantiam & rationem Sacramentorum Baptismi, Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, & quæ ad eadem Sacramenta dignè recipienda sunt necessa-

ria: in cæteris verò Sacramentis idem opus erit, si quando quis suscipere eadem voluerit. Deinde scire etiam omnes tenentur modum legitime orandi DEUM, ac in specie etiam juxta receptum Ecclesiæ morem orationem Dominicam. Item præcepta Decalogi, & communia Ecclesiæ præcepta. Demum etsi non obligentur Christiani, ut omnia explicitè credant, quæ DEUS revelavit, sed sufficiat, si implicitè; attamen Fideles singulos paratos esse oportet ad credendum quidvis, quod Ecclesia sufficienter proponit credendum tanquam verum, ac de Fide, ita ut actum contrarium elicere minimè valeant, atque audeant; quippe prohibitum est, judicare, Ecclesiam in rebus fidei errate posse, cum ea teste Paulo 1. ad Timoth. 3. v. 15. cit. sit. *Columna ac Firmamentum Veritatis.*

Oppugnatio Fidei ex Objecto hujus Formali.

XXVI. **C**ontra Naturam Fidei sic breviter explicatam, & potissimam atque essentialiorem ejus rationem, nimirum contra objectum Formale opponit se Joannes Musæus in Academia Jenensi Theologiæ Professor in altera sua de Ecclesia Tractatione non pridem edita assignans pro Objecto Fidei Formali ac Motivo Supernaturalem concursum & elevationem Objectivam. *Voluntas*, inquit num. 64. *supernaturali concursu DEI elevata intellectum in assensum sui: & credendorum Revelatio divina movet: adeoq; supernaturalis ille concursus DEI ad ipsam rationem objectivam Fidei pertinet; voluntas enim cum ad res in Scripturis revelatas naturâ suâ mortua sit, non potest earum apprehensione ad ullum actum efficacem moveri citra illarum elevationem.* Probat. Tum ex Sac. Scriptura. 1. Thess. 2. v. 13. dicit Apostolus: *Gratias agimus Deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis à nobis Verbum auditûs Dei, accepistis illud non ut verbum hominum, sed (sicuti est verè) verbum Dei, qui operatur in vobis, qui credidistis.* Item Matth. c. 7. v. 28. ubi dicitur, *Turbam fuisse doctrinâ Christi percussam.* In his, ait Musæus, indicat Sac. Scriptura, à concursu supernaturali provenire vim ac virtutem Verbo Dei, & voluntatem inde percussam & elevatam movere intellectum in assensum Fidei. Ergo Objectum Formale & Motivum Fidei est Concursus supernaturalis & elevatio objectiva. Tum ratione; quia Revelatio divina in Scripturis per se nihil continet præter verba & res significatas. Ergo relinquatur, quod supernaturali Dei concursu elevata voluntas intellectum in assensum sui; & credendorum Revelatio divina moveat; adeoq; supernaturalis ille concursus ad rationem formalem objectivam pertineat.

XXVII. Hoc argumentum mirè extollit Musæus thraconicè gloriando, quasi omnes hætenus Pontificij Scholastici ad lucis conspectum fuissent meri vespertilliones; ipse verò veluti genuinus Aquilæ pullus fixo solem obrutu aspexisset; unde jactabundus asserit, *commentum suum esse veritatem demonstratam, eamque liquidissimam, & vel ipsâ solis luce clariorem.* Ego re bene lectâ & expensâ argumentum illud nihil judico esse aliud, quàm hæreticam & recoctam cramben, crassissimam ignorantiam, & chimæricas ineptias. Nec quisquam hoc miretur; plura enim similia argumenta ex Adversariorum scriptis & libris per Theologiam Polemicam occurrunt; siquidem

Prædicantes suis irretiti erroribus alia ex aliis deliramenta texunt, meris se verbis vanè passunt, & sincere audire ac discere veritatem non lunt.

XXVIII. Inprimis igitur argumentum Musæi dixi esse meam hæreticam & recoctam cramben. Quia prorsus idem est *concurfus supernaturalis*, & *elevatio objectiva* Musæi: ac *testimonium infallibile*, sed *occultum Spiritus divini*, Calixti: vel *publica Spiritus Sancti auctoritas in Verbo Dei Christianis omnibus communis*, Riveti: vel *Verbum sincerum secundum sensum Spiritus Sancti*: vel *παραποροφία certioratio interna de verbo Dei & hujus sensu*: vel *denique criterium, seu instinctus internus Spiritus Sancti*, quibus alii Calvinistæ & Lutherani agnoscere se jactant, quodnam sit Verbum Dei; & quis legitimus hujus sensus. Ostendamus rem in exemplo. Hæc verba Christi Matth. 26. 7. 27. *Hoc est Corpus meum*, Molinaeus, Amesius, Rivetus & alii Calvinistæ dicunt, esse verba DEI, sed significare solum Christum ejusque Passionem, corpus autem Ejusdem non ponere præsens. Cur hoc? quia, ajunt, Spiritus Sancti auctoritas omnibus Christianis communis ita nobis intus dicitur, nos certiorat &c. Gerhardus, Meno Hanneken, Hailbrunner, Calixtus & alii Lutherani ajunt itidem, esse verba Dei, & significare, ipsum Christi Corpus intimè præsens esse in sumptione, fierique consubstantiationem. Cur hoc? quia, inquiunt, Spiritus S. intus testatur, docet, notificat &c. Ad stipulatur Lutheranis suis Musæus. Cur ita? propter concursum supernaturalem & elevationem objectivam. Quid autem est hoc ab aliis diversum? nihil; Utique enim alii Sectarii in suo testimonio, auctoritate, certioratione, criterio, instinctu Spiritus Sancti actionem supernaturalem atque elevationem intervenire agnoscunt. Præterea motio voluntatis per concursum supernaturalem &c. vel est imperium voluntatis ex motivis credibilitatis surgens: vel etiam sola illustratio absque illis motivis credibilitatis: vel est percussio voluntatis intellectum moventis in assensum. Nihil horum dici potest. Non primum & secundum, quod utrumque tenent Catholici; illud in hominibus: istud in Angelis. Si igitur tertium, recidit in privatum instinctum Spiritus Sancti, nihilque est aliud, ut dixi, quam hæretica & recocta crambe.

XXIX. Deinde dixi, argumentum Musæi esse crassissimam inscitiam. Nam in omnibus Scholis Theologicis & Philosophicis notissimum est, & veluti primum principium, elevationem supernaturalem fieri non objectivè, sed effectivè, eamque nihil esse aliud, quam confortationem Potentiæ naturalis ad effectum altioris ordinis producendum, atque naturæ improportionatum. v. g. Intellectus noster, quia vi & virtute suâ visionem Dei producere in cælo nequit, idcirco elevatur & proportionatur tali effectui per qualitatem supernaturalem, quam Theologi Lumen Gloriæ appellant. Sic etiam, quando voluntas Peccatoris elevatur ad contritionem aut amorem supernaturalem, quo ad justificationem disponitur, fit ea elevatio per concursum DEI extrinsecum & supernaturalem, quo voluntas, quæ naturalis est potentia, confortatur, atque effectui altioris ordinis proportionatur. Ecce in cælo & in terra elevatio fit efficienter; ostendat Musæus, ubi fiat objectivè,

aut quis ex Patribus, Theologis, aut Philosophis hoc unquam docuerit?

XXX. Demum dixi, argumentum Musæi esse chimæricas ineptias. Nam quid ineptius, quam obscurum illustrari per obscurum? libertatem astrui per necessitatem? in intelligendis scripturis, non intellectum, sed ipsas elevari scripturas? His & alijs ineptijs scater opinio Musæi. Primum ostenditur. Num. 68. scribit Musæus, *Nulum Supernaturale posse viatori esse evidenter cognitum*. Ergo concursus supernaturalis additus voluntati est æquè obscurus, ac ipsa revelatio. Ergo obscurum illustratur per obscurum. Alterum ostenditur. Voluntas, quando v. g. eliciendus est primus actus fidei, non agit liberè, sed juxta Musæum agitur ut instrumentum merè passivum. Ergo libertas assensus fidei astruitur per necessitatem voluntatis actæ. Ultimum ostenditur. Inauditum est, ipsas Scripturas, quæ sunt revelationes divinæ: & non potius homines ipsos elevari ad illas admittendas. Aut Scripturæ in se intentionaliter exprimunt homines: & non vice versâ homines in se intentionaliter exprimunt Scripturas, easque assensu suo amplectuntur? Multa etiam creduntur extra Scripturas, v. g. quando Petrus Actor. 10. in mentis excessu per lintei descensionem & cætera ibi narrata fuit edoctus, Gentes ad Evangelium esse admittendas; idem dicendum de innumeris alijs ejusmodi raptibus & visionibus objectorum à parte rei non existentium, sed miraculosè apparentium, ac si existerent, quibus plena est Apocalypsis. Ostendat nobis hic Musæus, quomodo Petrus aut Ioannes per concursum suum supernaturalem & elevationem objectivam tanquam per objectum formale elicerint assensum Fidei, & non moveat omnibus risum? Nos Catholici facillè dicimus, visionem v. g. Petri reflexè cognitam & rite expensam prudenter factam esse credibilem, quod fit à Deo, & quidem in eum finem, ut talè objectum cognosceretur; inde voluntas imperare potuit intellectui, ut tali visioni seu illustrationi veluti rationi formali passivæ assensum præberet.

XXXI. Probationes Musæi nihil prorsus faciunt ad rem, & nequicquam evincunt contra Catholicos. Primæ Probationis Sac. Scripturæ 1. Thessalon. 2. v. 23. Sensus ex comuni Patrum & Interpretum est iste: Vos Thessalonicenses accepistis verbum auditus DEI; hoc est, prædicationis meæ, non, ut est verbum Ecclesiæ, vel Hominum, aut Angelorum, sed ut verbum DEI, qui additis prædicationi meæ signis ac prodigijs operatur in vobis fidem; & perficit in vobis gratias & beneficia sua, quæ per Evangelium seu Christum credidistis obventura vobis. Quid, quæso, genuinus iste juxta Patres & Interpretes Sac. Scripturæ sensus quid facit ad concursum supernaturalem & elevationem objectivam? non solum non patrocinatur, sed etiam illi adversatur. Siquidem objectum Fidei Formale statuitur Verbum DEI ut DEI, non hominum, aut Angelorum. & per hoc DEUS operatur in Thessalonicensibus consensum fidei, postquam illud externis signis fecit evidenter credibile. Unde sic argumentari possumus. Quemadmodum Thessalonicenses ad fidem inducuntur & moventur ad assensum, ita nos Fideles inducimur & movemur. Sed Thessalonicenses inducuntur signis externis, ut objectum formale

male seu Dei verbum à Paulo prædicatum credibile iudicat: & per istud ad assensum Fidei movetur. Ergo & Nos Fideles sic inducimur & credimus.

XXXI. Secundæ Probationis ibidem ex Sac. Scripturæ Matth. 7. v. 28. Sensus est, turbam auditâ prædicatione & Sapientiâ Christi fuisse super doctrinam ejus admiratam; non autem dicit Evangelista, eandem turbam efficaciam prædicationis ejusdem, esse motam ad credendum, illum esse Filium DEI, promissum Messiam &c. Quid iterum iste Sac. Scripturæ sensus facit ad concursum supernaturalem & elevationem objectivam? Multi etiam sancti viri ferventi suâ prædicatione valde perculerunt animos auditorum, an idcirco illorum sermones postea typo mandati fuerunt Scripturæ divinæ? Tertia probatio nihil minus evincit, quàm Supernaturalem concursum & elevationem objectivam. Esto enim, quod dicitur in Antecedente, Revelatio divina in Scripturis per se nihil contineat præter verba, & res per illa significatas; nunquid extrinseca motiva accedere possunt, quibus ita revelatio illa evadat evidenter credibilis, ut voluntas imperare possit intellectui assensum fidei eidem revelationi dandum? Ad hæc fatetur Musæus, ut diximus, supernaturalem concursum omni viatori esse obscurissimum, quomodo ergo in notitiam alterius ignoti trahere potest? Videatur Vitus Erberman in Trophæis Romanis S. Cathol. Ecclesiæ à fol. 82.

Partitio Operis Polemici.

XXXII. **R**estat Partitio Operis Polemici, quæ ex dictis haud difficulter conijci potest. Nam cum Theologia Polemica versetur circa Sacram Romano-Catholicam Fidem tanquam circa Castrum summi momenti, extra quod nulli patet ad cælum via, ut hanc Fidem ab hæreticis malignè oppugnatam defendat, propugnet, & propaget, fundamenta solidissima atque inex-

pugnabilia habere debet, quæ sunt Autoritas S. Spiritus per S. Scripturam loquentis: Item Autoritas Christi partim per suum Vicarium summum Pontificem, partim per totam Ecclesiam docentis. At verò cum sola Fides absque operibus neutiquam sufficiat, sicuti fundamenta in Castro sine vallis eductis frustranea sunt, opera quoque, quæ illam ceu valla circudent, adesse, declararique debent tum ipsamet, tum eorum principia, tum peccata, quæ bonis operibus opponuntur. Demum ut Castro bene provisum sit, varia subsidia ei necessaria sunt, quæ Fidei Catholice minimè defunt; hæc enim subsidia sunt Sacro Sancta Sacramenta; quibus abundantissimè, & magis quàm ulli Castro, est fidei prospectum.

XXXIII. Itaque quæ hodie de Fide & Religione controvertuntur, in præsentem opere Polemico in octo summos Titulos (qui tamen subdividi interdum possunt) redigemus, & agemus, I. de Sacra Scriptura. II. de Christo. III. de Ecclesia tam in communi, quàm in specie de Militante, Patiente, & Triumphante. IV. de Summo Pontifice ac Concilijs, quæ velut Corpus dependent ab illo tanquam Capite. V. de principijs bonorum operum, libertate scilicet & gratia. VI. de bonis operibus tam in communi, quàm nonnullis in specie VII. de oppositis illorù malis operibus ac peccatis VIII. denique de subsidijs eorundem bonorù operù seu Sacramentis. Singulas autè sub his titulis controversias eâ methodo tractabimus, quam ad initium hujus ingressus indicavimus. *Christus IESUS, Beatissima DEI Mater & Virgo MARIA, omnes Sancti Angeli ac Beati cæli Incole gratiâ ac favore suo ceptis nostris adsint, & ad finem præfixum ac fructum optatum feliciter perducant.*

☩:(IHS.):☩

CON.